

KÄNSELSPRÖTET

Föreningen Finlands Dövblinda rf November 11/2000

Innehåll

Fem frågor	2
Ledaren	3
Hörsel-och synskadade användare av tolktjänster	4
Boken Teckenspråkiga i Finland..	7
Verksamhetscentralen är ett hem – donation till föreningen ...	8
Samarbete och positiv påverkan viktigt – intervju med Elisa Mikkola.....	10
Handikappades syn på sin egen historia	12
Urklipp	13
Dialog i mörker	14
Bowlinglägret i Salo.....	16
Trädet föll på klubbträffen	17
Det känns som om Den Helige Anden skulle ha kommit	18
Utgåvor av Finlands Dövblinda rf.....	20

Pärmbild: Björnskrämman (Karhotin). Lapplands ambulerande klubb gjorde en björnskrämma vid stranden av Kemijärvi i Luusua, Lappland, på sitt möte.

Känselsprötet utlommer följande gång 14.12.2000. Materialet bör vara på redaktionen 1.12.2000.

Fem frågor

1. Vem får Nobels litteraturpris år 2000?
2. Var ligger Egeiska havet?
3. Vad är skatteprocenten på kapital f.r.o.m. detta års början?
4. Hur många individuella FM-mästerskap har Harri Kirvesniemi vunnit? När vann han sitt första?
5. Vad betyder ordet lobba?

Svar:

1. Kinesen Gao Xingjan får Nobels litteraturpris i år. Han bor numera i Frankrike, men han skriver på kinesiska. Priset är på nio miljoner kronor, d.v.s. 6,3 milj. Mark.
2. Egeiska havet ligger mellan Grekland och Turkiet.
3. Skatteprocenten på kapital steg i årets början till 29 %, från att tidigare varit 28.
4. Harri Kirvesniemi har 19 FM-mästerskap från olika sträckor. Det första vann han för 21 år sedan i Karleby, det senaste år 1999. Juha Mieto har lika många FM-vinster.
5. Att lobba innebär att personligt påverka beslutsfattarna i någon sak.□

Höstmötet besluter

Höstmötet närmar sig. På detta möte besluts om bl.a. stadgeförändringar och nya styrelsemedlemmar väljs.

- Att ändra på stadgarna är alltid föreningspolitikens åtgärd av medlemmarna. I stadgarna sägs, vad föreningens uppgift är och för vem den finns till.

Stadgearbetsgruppen har gjort sitt förslag. Den anser, att Finlands Dövblinda rf inte längre behöver ha expertmedlemmar i sin styrelse och att släktingar inte ska accepteras som medlemmar. Dessutom borde åldersgränsen för medlemskap höjas till 15 år, anser gruppen.

Detta är ett klart ståndstagande. Föreningen skulle bli de vuxna dövblindas och hörsel-och synskadades förening. Släktingar, barn eller utlänningar skulle inte kunna vara medlemmar. I styrelsen skulle inte kunna sitta experter, som t.ex. dövblindpersonal eller föräldrar till dövblinda barn.

Styrelsen anser i sitt egna förslag, att expertmedlemmarnas antal i styrelsen kunde minskas från 3 till 2 och att släktingar kunde fortsättningsvis vara medlemmar. Också åldersgränsen skulle bevaras som nu, d.v.s. ingen åldersgräns alls. Föreningen skulle alltså förbli en förening för dövblinda och hörsel-och synskadade barn, vuxna och deras familjer.

De medlemmar som deltar i höstmötet besluter om framtiden.

På höstmötet väljs 3 styrelsemedlemmar för 2 år och 3 expertmedlemmar för 1 år. Därför passar det att nu berätta, vad styrelsen gör och vad som krävs av styrelsemedlemmarna.

Som bäst är styrelsearbetet gott samarbete för en gemensam sak. Det kräver att man är insatt och mycket arbete. Man skall ha en egen insikt och beakta andras åsikter. Man skall följa med sitt område och utvecklingen bland medlemmar och

i det övriga samhället. Vid behov bör man göra svåra beslut med långtgående verkningar och bära ansvar för dem och för andras beslut som gjorts tidigare.

Det innebär mycket jobb, om man vill göra det och bära sin del av det gemensamma ansvaret. Man skall förbereda sig för styrelsemötena och diskutera med andra medlemmar per e-post. Dessutom kan man behöva arbeta i grupp.

- Höstmötet beslutet om ersättningen åt styrelsemedlemmarna, lönen för mödan d.v.s.

Som motvikt till det goda samarbetet och känslan av vällust tack vare framgångar, kan man få känna på kritik av medlemmarna. Kritiken är ibland saklig och bra, men också då och då osaklig och hård. Årets styrelse har fått ta del av både positiv och negativ kritik.

Styrelsen gör viktigt arbete. Dess medlemmar jobbar för alla hörsel- och synskadades väl. Det motive- rar.

Trevlig början på vintern och väl mött på höstmötet!

Villmansstrand 6.11.2000

Seppo Jurvanen

Ordförande

Hörsel-och synskadade användare av tolktjänster

Katri Pyykkö

Stakes undersökning "Hörsel- och synskadades tolktjänster – förverkligandet av Handikapplagen" har äntligen givits ut och även på luetus-programmet på Synskadades Centralförbunds server.

I undersökningen klargörs för förverkligandet av handikapplagen vad gäller tolktjänster. Man har undersökt olika grupper som använder sig av tolktjänster. Dövas, teckenspråkiga, personer som blivit döva, hörsel- och synskadade, och talhandikappade som afatiker och dysfatiker samt CP-skadade och utvecklingshämmande – alla dessa har fått sin röst hörd i tolktjänsterna. Den rösten är inte trevlig att höra för kommunerna, som beslutar om de tjänster som handikapplagen föreskriver. Problemen med tolktjänsterna är stora.

En bra bild av situationen för tolktjänsterna ger ett svar i början av kapitlet om hörsel-och synskadade i Stakes undersökning: ” Resten av svaren förblev otolkade, då arbetstiden för min tolk tog slut och hon avlägsnade sig. Också min skrivare har försvunnit.”

Finlands Dövblinda rf stödde undersökningen om tolktjänsterna. Föreningens 10 regionsekreterare fick var och en 10 enkäter, som de delade ut åt sina kunder. Regionsekreterarna hjälpte även till vid behov att svara på frågorna. Via Hörsel-och Synskadades Rehabiliteringscentrum utdelades nio blanketter och via Dövblindas Rehabiliteringscentrum sex st. Av dessa blanketter återlämnades 59 st, d.v.s. svarsprocenten var 59.

Med föreningens personals hjälp fick hörsel-och synskadade, som inte är aktiva, också ta del av utfrågningen. Det är viktigt, så att forskarna får rätt bild av problemen med tolktjänsterna.

Enkäten sändes även till Synskadades Centralförbunds server, till dövblöindas slutna e-postområde, som hade 50 användare i början av år 1999. Med bland de som svarade är alltså också aktiva kunder och medlemmar, som kan driva sina rättigheter och som har det rätt så bra.

Via e-posten återkom 15 svar, d.v.s. allt som allt svarade 72 hörsel-och synskadade på enkäten.

Tolktjänsterna ur hörsel-och synskadades synvinkel

Av de 74 som svarade, hade 71 ett beslut om tolktjänster. Två hade fått negativt beslut och en hade inte ansökt. Besluten om tolktjänster berättigar vanligtvis till 240 tolktimmar. Fyra personer hade fått mindre än 240 timmar. Två hade inte information om saken.

Enligt lagen är 240 timmar minimimängden. Olyckligtvis har det blivit maximimängden i de flesta fallen. En tredjedel av svaranden ansåg mängden timmar tillräcklig, för en tredjedel räckte det inte till. En del av de missnöjda hade ansökt om mera och största delen av dem också fått det.

Dövblindas sätt att kommunicera på är många och det kommer även fram i undersökningen. Det står dåligt ställt med att få undervisning i kommunikation, enligt en svarande. En annan ville lära sig nya tecken. Nästan hälften av svaranden ville använda tjänster av samma tolk och även andra krav på tolken ställdes. Man ville ha äldre tolkar, inte unga flickor. Att man önskar använda samma tolk, kan bero på att döv-

linda ofta också behöver ledsagning. Tre av svaranden hade fått för lite ledsagning av tolken, två hade inte alls fått och tre behövde ingen ledsagning. De andra hade fått ledsagning vid behov eller rätt ofta.

24 % av de svarande hade fått en tolk då de ville ha en. Två tredjedelar hade velat ha en tolk oftare, men hade inte fått en. Mest vanligt var att man inte fått en tolk p.g.a. att tolken hade andra uppdrag.

Andra orsaker var att man beställt för sent eller att den dövblinda inte fått den tolk hon ville ha. Också situationer där tolken inte kunnat komma eller att den dövblinda inte fått information om att tolken är på kommande, förekom. På kvällarna och veckosluten är det svårt att få tolk. Också stora regionala skillnader förekommer.

På enkäten svarade åtta hörsel- och synskadade, som behöver tolk i studierna. Läroinstitutionerna, hemkommunen och kommunen för läroinstitutionen kan gräla om tolkfrågan sinsemellan, då ingen av dem vill betala tolkens lön.

Majoriteten av dövblinda har fått råd om användningen av tolk. Föreningen har ju även utgivit en guide i användningen av toltjänster, som

man ännu kan beställa från Centralbyrån, om man tappat bort den.

Vardagen har undersökts

För Finlands Dövblinda rf:s medlemmar och kunder är undersökningsresultaten en del av vardagen. Det är bra att olika användargrupper av toltjänster nu kommer till tals.

Undersökningen kan användas som hjälp och stöd, då tolkarna får andra uppgifter, då deras lönesituation och arbetsförhållanden utvecklas så att toltjänsterna är tillgängliga för alla. Man bör påverka kommunernas inställning, så att de kan erbjuda toltjänster på ett jämlikt sätt åt de som är berättigade till det. Toltjänsten är enligt handikapplanen en subjektiv rättighet, på samma sätt som transporttjänster. En svaranden skriver: "För fem år sedan trädde en lag i kraft, som berättigade till att man får en subjektiv toltjänst. Den ökade antalet toltimmar, men samtidigt är det svårare att få tolkar." □

Boken Teckenspråkiga i Finland

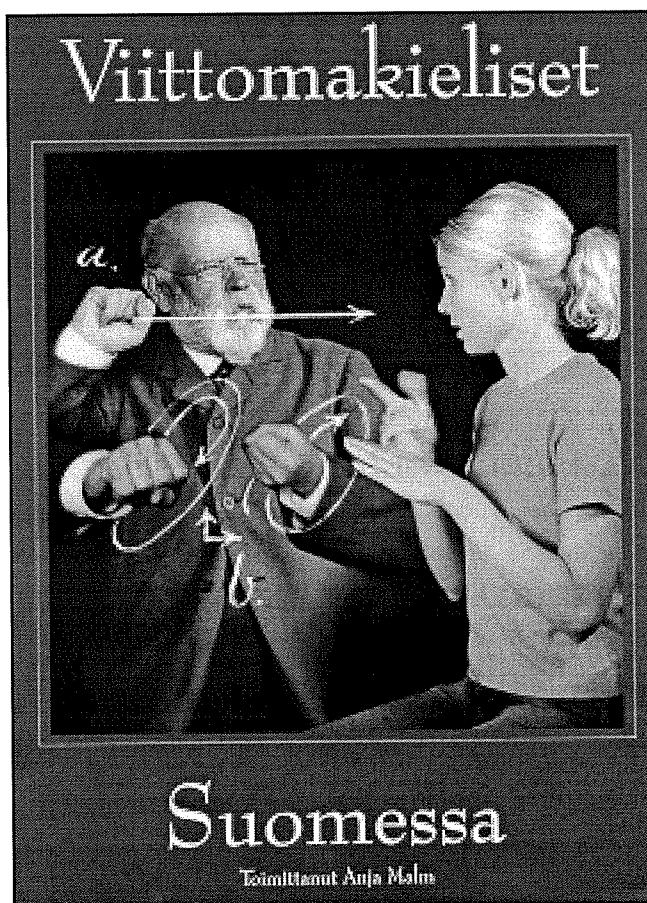
(Viittomakieliset Suomessa)

Katri Pyykkö

Boken ger en bild av det finländska teckenspråket och de teckenspråkigas liv. Man klargör för teckenspråkets och dess struktur och dessutom finns språkforsklig information om teckenspråket. Man behandlar även teckenspråkets och de dövas historia. Man tar också upp, hur barn lär sig teckenspråk och boken innehåller små livsberättelser om teckenspråkigas liv.

Boken inför begreppet teckenspråkig. Begreppet har utvecklats från dövstum via döv till teckenspråkig. De dövas samfund vill med begrepper föra fram, att det inte är fråga om en grupp handikappade utan en grupp som har ett eget språk, ett eget kommunikationssätt.

Ur hörsel-och synskadades synvinkel är boken intressant. I boken finns en artikel av Johanna Mesch om dövblindas teckenspråk med. Teckenspråket är visuellt. Man kommunicerar med synens hjälp.

Mesch för fram tecknandet från hand till hand. I princip kan personer som har en begränsad synförmåga, använda ett språk som baserar sig på synen. Mesch har forskat i växelverkanmekanismen i dövblindas teckenspråk, då två taktilt teckenspråkiga tecknar sinsemellan eller då tolken och den dövblinda kommunicerar taktilt.

Boken har getts ut av Finn Lectura. Skrivstilen är rätt så liten. Den kostar 219 mk. För en bok är kostnaderna för postning 20 mk, för flera stiger priset med paketets vikt. Man kan beställa den av utgivaren. Tel. (09) 1502 348, fax (09) 1464 370, e-post i internet: flmyynti@finnlectura. □

Verksamhetscentret är ett hem

-En donation till föreningen

Katri Pyykkö

Finlands Dövblinda rf:s Dövblindas Verksamhetscenter har erhållit en donation. Invånaren i centret Vieno Hyttinen donerade 23 000 mk till centret, till att man kan betala arava-lånen. Donationstillfället hölls i Verksamhetscentret i Tammerfors. Alla närvarande i centret, såväl invånare, kusedtagare som personal, samlades vid det digra kaffebordet 25.10. Förutom personalen hade

Bild: Vieno Hyttinen vid donationstillfället. Tolken pekar åt Vieno. (Foto: K. Pyykkö)

även Hemledets hemvårdare kommit som tolkhjälp.

Vieno berättade, att Verksamhetscentret är hennes första riktiga hem. Hon har nu bott i T:fors i sju år. Hon bor i en rymlig etta. Hennes hobbyn är läsning och handarbete. Vieno är sparsam. Hon använder inte alkohol, röker inte och hennes kläder är tidlösa.

Vieno berättade, att hennes liv i centret är regellbundet och trevligt. Hon tackar särskilt personalen. Man kan delta i tillfällena på centret, om man vill, eller inte. Vieno träffar andra invånare i centret vid måltiderna, föreläsningarna och på kvällstillfällena. Kommunikationen med andra är besvärlig, då Vieno använder fingerbokstäver eller storskrift. Hon kan inte teckenspråk. Det är svårt att lära sig som blind. Hjärnan och händerna lyder inte, säger hon. Vieno har några vänner som besöker henne. En ny frivilligarbetare, Erja, besöker henne. De går på promenader tillsammans. Vieno berättar att hon och tolken också kommer bra överens.

Vieno miste sin far i vinterkriget. Sex män for på vakttur. Ingen av dem återvände. Man vet inte vad som skedde med dem. Vienos mor gifte om sig senare. Vieno fick krigsänkas olycksfallsersättning för handikappade av staten.

Vieno ville återlämna sin krigsänkepension till staten. Hon bodde som ung i ett hus med arava-lån. Det bästa sättet var, enligt henne, att donera pengarna till centret, så att det kan betala arava-lånen. Arava-lånen är lån som staten beviljat. Vieno vill försäkra sig om att Dövb-lindas Verksamhetscenter är en boendetjänst för dövblinda och att det förblir så, så länge som möjligt. Det finns dövblinda och mera kommer det i framtiden, säger Vieno. Boendetjänsten behövs.

Vieno är bekant för Känselförvaltningens läsare för sina dikter. Här är en av dem. □

Stjärnögon

Vieno Hyttinen

Barnens klara
Stjärnögon
Ser överallt
Naturens skönhet
Ängens grönska
Blommornas färgprakt

Den blå himlen
Den guldgula solen
Månen och stjärnor.

Livet fortgår
Synskadan framskrider
Som ung dunkla ögon
Skymningsblindhet,
Rörsyn
I skydd av glasögon.

Helblind som 48 år
Växande starr
Som 60-åring

En operation hjälper inte. □

Samarbete och positiv påverkan viktigt

– intervju med Elisa Mikkola

Katri Pyykkö

Chefen för Hörselvårdsförbundet rf har bytts. Den nya chefen är Elisa Mikkola. Hon är bekant för oss. Hon var verksamhetschef för vår förening från år 1994 till slutet av sommaren 1998. Då tog hon alterneringsledighet och övergick senare till att vara verksamhetschef för Psoriasisförbundet.

Hörselvårdsförbundet är en stor organisation. Dess medlemmar är de regionala hörselvårdsföreningarna, 100 st. Dessutom finns nationella föreningar som Akustikneurinomföreningen, Menière-föreningen och Tinnitus-föreningen.

Personer som blivit döva och de unga har också sina egna verksamheter. Allt som allt deltar 16 000 pers. i Hörselvårdsförbundets verksamhet. Också vår förening är med i Hörselvårdsförbundets verksamhet på ett sätt eller annat.

Påverkning viktigt

Elisa Mikkola började sitt nya arbete i början av september. Nu, efter 2 månader, har hon redan en klar bild av förbundet. Att påverka är en av förbundets viktigaste uppgifter. Nu är utvecklingen av tolktjänsterna, textningen av televisionens finskspråkiga program och hörselnåbarheten de frågor som är på agendan. Nästa år är frivilligverksamhet tema för FN. Man vill göra frivilligverksamheten synligare. Elisa berättar, att FN:s tema också lyfts fram i Hörselvårdsförbundets verksamhet. En del av förbundets underföreningar fungerar med frivilliga krafter.

Det finns många projekt

En del av förbundets projekt har blivit stadigvarande. Tinnitus-projektet erbjuder närstående stöd och

även synskadade skulle klara sina ärenden vid posten på ett bättre sätt. Förbundet är med i planeringen. Avsikten är att t.ex sätta in induktions slingor i vardera posten. Elisa betonar, att en god planering gynnar alla, inte bara hörselskadade. Man skall också komma ihåg, att när befolkningen åldras, så ökar hörselskadorna. Därför bör alla grupper beaktas i planeringen.

utbildning och ordnar Tinnitusdagarna. Även festivalverksamheten har blivit permanent. På ungdomars rockfestivaler utdelas öronproppar och ljuddecibelnivån mäts. Elisa berättar, att även allt annat förebyggande hörselskydd är viktigt. Ett alarmerande forskningsresultat är att redan 20% av unga män som går i armén har försämrad hörsel.

En viktig uppgift för förbundet är rehabilitering av barn. I Vita huset fungerar hörselskadade barns rehabiliteringshem och Multihandikappades forsknings-och rehabiliteringshem. Satakieli-projektet utvecklar hörsel-och synskadades barns tjänster.

Ett projekt med Posten handlar om tillgänglighet och nåbarhet. Helsingfors Post 10 och Tammerfors Post 10 planerar, hur hörselskadade och

Elisa berättar, att man vill påverka positivt på sakerna. Man har inom Hörselvårdsförbundet länge planerat Melu-kampanjen (Larm). Nu har planerna ändrats. Med Tystnadskampanjen vill man påverka positivt för en gemytlig ljudomgivning. Med en positiv inställning får man mera till stånd än med en negativ.

Samarbete är viktigt

Elisa säger, att hon minns med vemod sitt arbete i Finlands Dövblinda rf. Det har gett henne en god grund att stå på för arbetet som vd för Hörselvårdsförbundet. Elisa tror, att hon ser möjligheter till samarbete på bred front. Små föreningar är ofta mera villiga till samarbete än stora, men i påverkningsverksamhet är samarbete det enda sättet att få till stånd saker. □

Handikappades synvinkel på sin egen historia

Katri Pyykkö

Föreningen för handikappades historia har redan verkat i 11 år. Den har ordnat flera seminarier om handikappades historia. Nu i september ordnades för första gången ett seminarium, där synvinkeln var de handikappades egen.

Föreningens ordförande Eero Vartio berättade, att de handikappade står utanför den traditionella historieskrivningen. Man har sällan beskrivit deras berättelser och erfarenheter. T.ex. vet man inte något om forntida blinda egyptiska berättare. Vartio sade, att handikappades egen erfarenhet är värdefull och man borde forska i ämnet. Han själv har undersökt litteratur som synskadade har skrivit. Handikappades egna berättelser om deras erfarenheter har insamlats i olika tävlingar

och även publicerats i olika föreningstidningar. De utgör ett bra forskningsmaterial. Det finns information om livet för blinda på 1800-talet, sade Vartio i seminarieinledningen.

Filosofie magister Toini Kemppainen har forskat i föräldrars uppfattningar om sina barns handikapp och förmågor. I tidningar för närstående har det förts en principiell diskussion om tjänster som lämpar sig för utvecklingshandikappade, såsom skolan, arbetsplatsen eller boendeformen. Kemppainen berättade, att mest skiljer sig åsikterna mellan föräldrar till yngre handikappade barn och föräldrar till äldre handikappade barn. Han framförde även, att rättigheterna inte förverkligas jämnt, då en del av de rättigheter som

lagen tryggar, först ges efter man gjort en juridisk klagan.

Kemppainen är själv historiker och mor till ett handikappat barn. Hon anser att man har hjälp av att känna till hur det var förr, då man reder ut hur det är idag. Tjänsterna för utvecklingshandikappade har alltid planerats av myndigheterna. Man har inte beaktat de handikappades egna åsikter. Det finns heller ingen information om, hur väl tjänsterna har motsvarat de utvecklingshandikappades behov. Med hjälp av tidningar för utvecklingshandikappade, har hon forskat i hur utvecklingshandikappade och deras närstående upplevt medlemskapet i samhället privat och i föreningsverksamheter.

Andra intressanta inledningar hölls av bl.a. författaren Tuomas Alatalo, som berättade om sin författarkarriär och facilitering. Magister Katarinna Salmi har undersökt betydelsen av musikundervisningen och festerna för eleverna i Skolan för blinda i Helsingfors på 1950-talet. Antti-Veikko Perheentupa berättade om känslor, erfarenheter och handikapp. Till sist berättade Eero Vartio om upplevelsen av blindhet ur världslitteraturens synvinkel. Ämnen var intressanta och till en del av dem återkommer vi säkert senare. □

Urklipp

Helsingin Sanomat 2.11.2000 skriver om Pirjo Somerkivis avhandling "Jag är en fisk i nätets öga – Handikapp, rehabilitering och att klara sig i det sociala stödets nät". Efter grundskolan blir många handikappade utan arbete och fortsatta studier. Somerkivi undersökte sysselsättningen för unga synskadade. För fem år sedan var 48 % av synskadade 15-64 åringar pensionärer. Fullt sysselsatta var 18 %. Av hela befolkningen var 56 % fullt sysselsatta. De synskadades inkomster är betydligt lägre än den övriga befolkningens. Man anser det självklart, att vuxna synskadade inte skaffar sig familj. De förväntas inte heller vara lika ekonomiskt verksamma som andra.

Med handikapp förknippas olika myter och generaliseringar, som kommer fram bland allmänheten och även bland personer som arbetar med handikappade. För att handikappade skall få en framgångsrik rehabilitering, krävs det att man tar bort hinder deltagande och verksamhet som samhället ställer upp. Somerkivis avhandling granskades 3.11. Det är den första doktorsavhandlingen i handikapps-forskningsenheten vid Kuopio universitet. □

Dialog i mörker

Katri Pyykkö

I Heureka vetenskapscentrum har utställningen "Dialog i mörker" (Dialogi pimeässä) öppnat. Utställningens idé har utvecklats av tysken Andreas Heinecke. Han har också planerat utställningen i Heureka. Synskadades Centralförbund har varit med i samarbetet.

NKL:s vd Pentti Lappalainen berättade, att man med utställningen vill föra fram situationen för synskadade på ett alldeles nytt sätt. En annan orsak till samarbetet var att skapa arbetstillfällen för unga synskadade. De fungerar som guider på utställningen. Lappalainen menar att arbetserfarenhet är mycket viktig för ungdomar. Viktigt är också, att guiderna samarbetar med andra människor, och inte ensamma.

Paf har finansierat utställningen. VD:n Markku Ruohonen säger, att Paf inte är med av de orsaker som företag vanligtvis finansierar kultur och idrott. Sysselsättningsynpunkten var viktigast för Paf. Ruohonen hade också tid att bekanta sig med utställningen. Och om det var han,

som jag i det mörka caféet frågade åsikten om utställningen, så var svaret att utställningen var intressant. Och det var den.

Intryck

Jag vill inte förstöra andras upplevelse av utställningen med att berätta detaljer. Därför återger jag här mina intryck. Med utställningen kan man förstå, hur det känns att röra sig som blind. Man får kontakt med andra endast via ljud och beröring. Överallt var det kolmörkt.

I början var jag lite rädd. Men efter några lugna andetag försvann rädslan. Först visste jag inte, varifrån vår guide Mariannes röst kom. Men ju längre jag kom, desto lättare hade jag att veta varifrån rösten kom. Jag skulle ha velat uppleva, hur det känns att höra ljuden på utställningen via hörapparat. Då kan man inte veta varifrån ljudet kommer. Jag hade dock inte den möjligheten. Det kan vara svårt för de som bekantar sig med utställningen. Man hade berättat för oss, att vi kan

gå bort från utställningen, om vi vill. Endel har avlägsnat sig mitt i rundturen. Ingen av oss avbröt dock.

Vår grupp på 10 personer gick tydligen tillsammans hela rundturen och rörde alltid då och då vid varandra. Först i caféet kunde eller vågade man röra sig lite friare. Där diskuterade jag med italienaren Antonio. Han har varit guide på olika utställningar som Heinecken planerat i Europa. Antonio hade ett fast handslag. Han hade en trevlig röst och kunde engelska bra.

Vår rundtur var rolig. Jag märkte, att jag frågade mycket och pratade strunt. Många gånger krockade jag med någon och 4-5 gånger med samma person, Leila. Leila pratade inte mycket och i slutet skrattade vi åt att jag alltid krockade med henne.

Dialogen fungerade

Allvarligt talat var utställningen givande. Man funderar sällan på sådan iakttagelse som inte sker via synen. Dialogen fungerade. Människorna hjälpte varann, gav råd och stöd. Jag insåg hur viktigt ett handslag kan vara. Det var, förutom rösten, det enda jag fick veta om andra personer. Jag märkte, att alla har olika händer och röster och hur det känns när man möter något man inte alls förväntar sig.

Jag rekommenderar utställningen till alla seende. Representanterna vid Heureka berättade, att guidade rundturer har beställts för möhippor, lillajulsfester, fördelsedagar och andra ändamål. Men vid pressens rundtur ingick något speciellt: människorna kände inte varandra från tidigare. Det var lite svårt att beröra ryggen på den som gick framför en, men man var tvungen.

Erfarenheterna från Dialog i mörker-utställningen används, då NKL planerar ett sinnesrum till det nya servicehuset. Rummet skall tjäna som rehabiliteringsutrymme, men också användas av olika människor inom tjänstesektorn, hälsovården samt i arkitekters och andra planerares utbildning.

●Förbättras som synen för Pihilädrängen. Husmor på Pihilä började skära allt smalare brödskivor. Då drängen åt, konstaterade han: Min syn har förbättrats på senaste tiden, då jag nu kan se igenom brödskivorna.

●Mamma, mamma, lyssna. Polisen hade pappa att blåsa. Polisen visste säkert inte, att vår pappa inte dricker starkare drycker än kaffe.

Vitser av P. Lehtinen

Bowlinglägret i Salo

Matti Ruukonen

Bowlinglägret hölls 27-29.9 i Salo. Jag for med spänning iväg, då jag inte tidigare varit på en liknande kurs. Vi började lugnt. Vi fick bekanta oss med varandra och höra varifrån andra kommer och vad de har för erfarenhet av bowling.

Vår lärare Hannu var mycket skicklig. Han kunde skapa en stämning som uppehöll intresset hela tiden. Man behövde inte vara rädd för att tröttna. Vi fick lämpligt med undervisning per timme som vi kunde smälta. Vi fick handledning med själva bowlandet. Jag smittades nog med bowlingintresset av läraren. Det var ju roligt, detta vill jag lära mig!

Nog gjorde jag många nybörjarmisstag. Jag var tvungen att plåstra om tummen efter första timmen, så att jag kunde fortsätta. Enligt vad jag vet fick ganska många av de bowlere, som hade lärt sig via kamrater

och bekanta, ny kunskap och nya färdigheter. Många ändrade sin stil.

Efter den andra dagen hade vi en kvällsfest på dansrestaurangen. Vi var där åtminstone till midnatt. Någon undrade, om det nu blir något av studierna den sista dagen. Morgonen kom. När vi anlände till undervisningen, såg Hannu på oss och sade, att har ni vakat och njutit något starkt på natten? Vi klarade dock oss med glans och avslutade kursen.

Vi for hem med vemod från kursen. Nog skulle vi ha orkat träna mer bowling. Sådana här kurser, som ger inspiration och god laganda, kunde det finnas flera av. Tack till kursens arrangörer och vår lärare Hannu. □

Ett träd föll på klubbträffen

Pekka Jaakola

På lördagsmorgonen 14.10 for jag från Ylivieska till klubbens utbildningsdagar i U:borg. På järnvägsstationen där, var en tolk emot mig. Vi for tillsammans med Elsi och hennes tolk med taxi till Semesterhemmet Pihlajanranta i Kiminki, Jääli.

Efter klockan tio började vi komma till saken. Det var svårt, då en del teckenspråkiga familjer kom försent. Man borde nog komma i tid. Om utbildningen börjar klockan tio, passar det inte att komma lite före elva. När andra redan hade presenterat sig, så störs nog åtminstone jag av att igen börja om från början.

Föreningssekreteraren Heikki Majava från H:fors berättade dagens program för oss. Meningen var att diskutera klubbens verksamhet och nya idéer. Det skulle ha funnits mycket program, men efter lunchen

följde vi med en trädfällning. Man var rädd att trädet skulle falla på vår utbildningsplats. Vi ombads att gå ut på gården, då trädet skulle fällas. Det gick så mycket tid åt, att vårt dagsprogram ruckades. Vi höll inte något egentligt klubbmöte.

Men nog var den lärorik den dagen. Majade talade väl och vi hörde på och diskuterade. Barnen på plats störde inte.

Detta var nog bara vad jag tyckte. I varje fall gick klubbutbildningen bra. Vi fick nya idéer och vi fick även höra tolkarnas förklaring till trädkapningen. Det var intressant, fastän det inte egentligen hörde till saken.

Trevligt slut på hösten åt alla! ☐

Det kändes som om Den Helige Anden skulle ha nedstigit

Hilkka Kasurinen

*Vindarna för vår båt.
Stranden syns ej, vågorna går höga.
Än en gång ut på äventyr.
Med fantasin till Tallinn.*

En liten grupp hörsel-och synskadade for med tolkar och med ledning av Heikki tillsammans med en grupp döva, på ett kyrkodagarsseminarium i Tallinn. Vinden var hård på havet. Stora vågor gjorde att båten for hit och dit. Vatten skvalpade på fönstren och det var svårt att gå. Det var lättare att sitta i caféet. På den gungande båten kunde jag inte gå utan tolkens stöd. Också hon hade svårt att hållas stående.

Deltagarna på de dövas internationella kyrkodagar var över tvåhundra till antalet. Vi övernattade på hotell Viru. Det är väldigt stort, rymligt och ljusst. De snygga rummena var stora och det gick bra att röra sig där. Klädhyllor saknades. Det fanns endast ett litet bord med hyllor och lådor.

På dagsrundtur med döva

Vi gick till Rådhusorget. Rådhuset såg ut som en kyrka med ett högt torn. I närheten fanns Den Helige Andens kyrka, som har bevarats som sådan sedan 1300-talet. Förr fungerade den som kyrka för utelämnade och har också kallats rådets kapell. Kyrkan var fint dekorerad inne och det mest värdefulla var altarskåpet från 1483 och målningarna och träskulpturerna på väggarna. Då människorna inte kunde läsa eller skriva, kunde de med skulpturernas och bildernas hjälp förstå trons budskap.

Seminariet ordnades av Leida Atta och kyrkans styrelse. Tiiu Hermat är en kvinnlig präst. Hon har dålig hörsel. Prästerna och församlingens representanter talade. Var och en av dem ville vara Guds utsände bland döva, lära ut tro, lita på den Helige anden. En engelsk präst visade en film om katolska dövas mässa. Ärkebiskopen Jaan Kiivit

talade om döva i Estlands kyrka och Vera Hunt om lekmän i kyrkans tjänst. Lunchen och öppningen av kyrkodagarna föregick i Nationalbiblioteket.

På lördagen for vi med buss några kilometer till en kvällsfest i Vims vinterträdgård. En smakfull måltid med vin. I Vinterträdgården förevisade finländska döva dockteater. Trädgården var stor och bilen var dunkelt belyst. Då man steg upp bländade ljusen så, att jag inte kan beskriva stället. Det såg ut som en stor bunker från krigstiden.

På söndagen for vi på promenad. Vi gick längs en stenig stig upp till ett högt ställe. Utsikten därifrån var ståtlig och vi kunde se hela Tallinn. Väggar av tegel och tak av olika former. Husen var vackra och snygga. Det var fin arkitektur. De hade sitt eget kulturvärde i sina egna byggnadsmodeller.

Prästerna Olli Kortelainen och Hannu Honkkila höll en gudstjänst för finländska döva i Helige Mikael's kyrka. Vid nattvarden stod vi alla i en ring och höll varandra i handen.

Denna gudstjänst skillde sig från de som jag är van med. För det första var den klar och förståeligt tecknad av Honkkila. Det kändes som om Den Helige Anden nedstigit för att beskydda oss.

I stormväder steg vi igen på båten, men vi var inte längre rädda för vågorna. I skyddet av Gud Fader var vi trygga. På detta seminarie var tron starkt framme. Var och en har sin egen symbol. Jag anser att Den Helige Ande är gemensam för alla, då vi inte ser andra. Om vi kunde få den så stark, att den skulle rädda världen och livet för alla, som vandrar här. Det beror bara på oss själva.

Detta var ett lärorikt seminarium. Tallinn var snyggt och lugnt, Vid sidan av gatorna och i parkerna växte starka, lövprydda träd. Jag förundrades över, att äldre damer och herrar borstade gator, trottoarer och parker. Nog är åldringarna starka där. Vilja att vara med i arbetslivet enligt förmåga, få motion och se sig omkring. I Tallinn finns fin gammal stil och levande kultur, som lever sida vid sida med allt det nya. □

Utgåvor av Finlands Dövblinda rf

Tolkanvändarens guide

C1/1998

Med storskrift, som ljudband och tecknad video. Pris 25 mk

Socialtjänstguide för dövblinda

och hörsel-och synskadade

C2/1999

Med storskrift, punkter, som ljudband och som tecknad video
Pris 25 mk

Livet och hållplatser

C3/1999

Med storskrift, punkter och som ljudband. Pris 40 mk

Öronen och hörseln

A2/1998

Med storskrift och som ljudband
Pris 80 mk

Dövblinda har taltur

Historik över dövblindearbetet
1991. Med storskrift. Pris 50 mk

En diskad ros

B1/1998

Med storskrift, punkter och som ljudband.

Pris 50 mk

Osynliga vägmärken

1993. Med storskrift.

Pris 50 mk

Helen Keller – undret att lära sig.

1993. Med storskrift.

Pris 30 mk

Beställningar

Finlands Dövblinda rf

Nylandsgatan 28 A,

00120 Helsingfors

Tel. (09) 5495 350

Fax. (09) 5495 3517.

e-post:

kuurosokeat@kuurosokeat.fi

KÄNSELSPRÖTET 26.årgången, ISBN 0358-2280

Utgivare: Finlands Dövblinda rf., Nylandsgatan 28, 00120 Helsingfors.

Telefon (09) 5495 350. Texttelefon (09) 5495 3526. Fax (09) 5495 3517.

Chefredaktör: Katri Pyykkö **Redaktör:** Raili Karisaari

Redaktionsråd: Pentti Kähkönen (ordf.), Pekka Juusola, Heli Huotarinen, Ulla Kungas, Riitta Ruissalo, Raili Karisaari (sekr), Katri Pyykkö.

Årgång 150 mk. Tidningen utkommer 11 gånger om året med storskrift, punkter, som långsamt ljudband, som video samt och svenskspråkig översättning.